

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา
ขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นในภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย

A Model Of The Causal Relationship Among Factors Effecting Effectiveness
Of The Small-Sized Insufficient Teacher Schools On The Thai Gulf C Oast Area
Of The Southern Part Of Thailand

ชามี ยิ่งวัฒนา (Chamni Yingwattana)¹
เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (Serm Sak Wisalaporn)²
ไพศาล หวังพานิช (Paisarn Wangpanich)³
สงวนพงศ์ ชวนชม (Saguanpong Chuanchom)⁴

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครู ไม่ครบชั้นในภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นในภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย และเพื่อสร้างรูปแบบโครงสร้าง เชิงเส้นสำหรับอธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นในภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ประชากรในการวิจัย ได้แก่สถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นในภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย จำนวน 665 แห่ง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่สถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นในภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย จำนวน 248 แห่ง ตัวแปรตามประกอบด้วย 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) คุณลักษณะของนักเรียน 3) การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ 4) ความพึงพอใจของครู ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ 2) ปัจจัยด้านสมรรถนะองค์กร 3) ปัจจัยด้านบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม 4) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน 5) ปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู และ 6) ปัจจัยด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (I-CVI) ตั้งแต่ 0.78 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่น ตั้งแต่ 0.91 - 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นในภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนรายด้านพบว่า ด้านคุณลักษณะของนักเรียน ด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ด้านความพึงพอใจของครูอยู่ในระดับมาก และด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับน้อย

¹คณบดีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

²ศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล : ประธานที่ปรึกษา

³รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล : กรรมการที่ปรึกษา

⁴อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล : กรรมการที่ปรึกษา

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นในภาคใต้ ฝั่งอ่าวไทย พบว่าปัจจัยที่มีค่าอิทธิพลทางตรงเชิงบวกเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ปัจจัยด้านการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ด้านพฤติกรรม การสอนของครู ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน และด้านสมรรถนะองค์การตามลำดับ โดยร่วมกันส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครู ไม่ครบชั้นร้อยละ 51 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วนปัจจัยที่มีค่าอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ตามลำดับ

3. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นในภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ที่สร้างขึ้นมีความกลมกลืนและสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

คำสำคัญ : รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ/ปัจจัย/ประสิทธิผล

Abstract

The purposes of this research were to study the level effectiveness of the small-sized insufficient teacher schools on the Thai gulf coast area of southern Thailand, the causal relationship of the factors that affect the effectiveness of the small-sized insufficient teacher schools on the Thai gulf coast area of southern Thailand and to create a linear structure for describing the causal relationship of the factors that affect the effectiveness of the small-sized insufficient teacher schools on the Thai gulf coast area of southern Thailand. Populations for this research are 665 small-sized insufficient teacher schools. The samples used in this research are 248 small-sized insufficient teacher schools. The variables are; 1) academic achievement 2) the characteristics of students, 3) a management system, 4) satisfaction of the teacher. The independent variables are 1) the factors of Instructional leadership, 2) the factors organizations competencies, 3) factors in administration participatory, 4) factors related to the involvement of parents and the community, 5) factors of the behavior of students and teachers and 6) factors of the student learning behavior. The research instruments are scale of values that were created by researcher with the content validity (I-CVI) between 0.78 - 1.00 and reliability at 0.91 - 0.98. Data were analyzed by using the computer software packages.

The finding of this research were as follow ;

1. The effectiveness level of small-sized insufficient teacher schools on the Thai gulf coast area of southern Thailand as a whole was in moderate levels. If considering

each of items of factors, it was found that to the characteristics of students, a management system, satisfaction of the teacher was in a high level, and to academic achievement was in the low level.

2. The Factors affecting effectiveness of small-sized insufficient teacher schools on the Thai gulf coast area of southern Thailand showed as sequentially direct positive influence as follow; 1) factors in administration participatory, 2) factors related to the involvement of parents and the community, 3) factors of the behavior of students and teachers 4) factors of the student learning behavior and 5) factors of the organizations competencies together action affected positive to the small-sized insufficient teacher schools effectiveness accounted 51 percent with the statistically significant level at 0.001, Factors that have an indirect positive influence are 1) the Instructional leadership, 2) administration participatory and 3) the involvement of parents and the community.

3. A model of causal relationship of the factors that affect the effectiveness of small - sized insufficient teacher schools on the Thai gulf coast area of southern Thailand are in a harmonious and consistent with the empirical data.

Keywords : A Model Of The Causal Relationship, Factors / Effectiveness

บทนำ

สถานศึกษาเป็นองค์กรในระบบการศึกษาที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด จึงเป็นองค์กรที่มีความสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาให้มีความเข้มแข็ง เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาวิจัยทิศทางการศึกษาและปัจจัยที่ส่งผลต่อการศึกษาไทยในอนาคต เพื่อจัดทำข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) สาระสำคัญของข้อเสนอมุ่งเน้นให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายหลักสามประการคือ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการ

ศึกษา, 2552 : คำนำ) สำหรับข้อเสนอการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปโดยการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเรียนรู้ในทุกระดับ/ประเภทการศึกษาที่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ เร่งดำเนินการตามมาตรการหลักคือจัดให้มีระบบการเรียนรู้และการวัดประเมินผลการศึกษาเรียนรู้ของผู้เรียนที่เป็นมาตรฐานสามารถเทียบเคียงกัน แก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็กที่ด้อยคุณภาพให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพมาตรฐานตามเกณฑ์อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552: 14-15) จากข้อเสนอการปฏิรูปดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ได้ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็กให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

สถานศึกษาขนาดเล็กคือสถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 120 คนลงมา ซึ่งเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญของระบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน กล่าวคือสถานศึกษาขนาดเล็กมีจำนวนมากถึง 13,915 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 43.78 ของสถานศึกษาทั่วประเทศ และมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปีอันเป็นผลเนื่องจากอัตราการเกิดลดลง และค่านิยมของผู้ปกครองที่ต้องการส่งบุตรหลานไปเรียนโรงเรียนในเมืองและความสะดวกในการคมนาคม การมีจำนวนสถานศึกษาขนาดเล็กจำนวนมากดังกล่าว ทำให้การจัดการศึกษาไม่สามารถสะท้อนคุณภาพและประสิทธิภาพได้ดีเพียงพอ กล่าวคือจำนวนโรงเรียนขนาดเล็ก ร้อยละ 43.78 ให้บริการนักเรียนได้เพียง 979,456 คนคิดเป็นร้อยละ 10 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ส่งผลให้อัตราครูดอนักเรียนค่อนข้างต่ำ โดยรวมเฉลี่ย 1 : 12.46 ในขณะที่ภาพรวมของประเทศ มีอัตรา 1 : 20 ทำให้มีค่าใช้จ่ายและทรัพยากรเพื่อการลงทุนค่อนข้างสูง นอกจากนี้ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่ยังไม่น่าพอใจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552 : 1)

การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาบนพื้นฐานของปัจจัย และกระบวนการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารจัดการจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงคุณภาพการศึกษาที่ยั่งยืนและถาวร ผู้บริหารจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับคุณค่าที่เชื่อมโยงระหว่างปัจจัย กระบวนการกับการนำไปสู่การปฏิบัติจริงที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา พบว่าคุณภาพ

การศึกษาเป็นผลผลิตที่เกิดจากการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาหลายด้านด้วยกัน ทั้งนี้คุณภาพการศึกษามีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการศึกษา (Haydren and Thomson, 2007 : 7) และจากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยของเซอร์จิอวานนิ และคณะ (Sergiovanni and others, 2009 : 196) พบว่าปัจจัยด้านภาวะผู้นำมีอิทธิพลโดยตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียน และการจัดองค์การทางการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และเมื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนพบว่าโรงเรียนที่มีประสิทธิผลจะต้องสามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ที่สูงเกี่ยวกับนักเรียน ด้วยมีค่าใช้จ่ายต่ำที่สุด มีความสูญเสียต่ำของทรัพยากรทางการเงินน้อยที่สุด และสามารถบริหารจัดการได้ประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรที่มีอยู่ (Brundsett & Rhodes, 2011 : 27) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของฮอยและมิสเกล (Hoy & Miskel, 2008 : 294) ที่พบว่าประสิทธิผลขององค์การหรือโรงเรียนเป็นผลผลิตที่เกิดจากการดำเนินการจัดการศึกษาของโรงเรียนซึ่งพิจารณาจากการบรรลุเป้าหมาย การบริหารภายใน การปรับตัว และความพึงพอใจ และผลผลิตที่สำคัญคือคุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Owens, 2004 ; Hoy & Miskel, 2008) โดยมีปัจจัยหลักที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลให้เกิดคุณภาพการศึกษาหลายด้านด้วยกัน ได้แก่ ลักษณะขององค์การ ลักษณะสภาพแวดล้อม ลักษณะบุคลากร และลักษณะของการบริหารจัดการ (Lunenburg & Ornstein, 2008: 97-100) สำหรับผลการวิจัยในประเทศไทยโดย

สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2548) ; สัมฤทธิ์ กางเพ็ญ (2551) พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลโรงเรียน คือ ปัจจัยสมรรถนะองค์กร การจัดการกระบวนการเรียนรู้ บรรยากาศโรงเรียน และภาวะผู้นำทางวิชาการ ส่วนผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในพื้นที่ภาคใต้ ของถาวร เสงี่ยมยอด (2550 : 197) ; มนทิพย์ ทรงกิตติพิศาล (2551 : 216) พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ได้แก่ พฤติกรรมการบริหารแบบมีส่วนร่วม พฤติกรรมการสอนของครู การดูแลช่วยเหลือนักเรียน การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก ของกมลวรรณ รอดจ่าย (2552 : 66) ที่พบว่าประสิทธิภาพสถานศึกษาขนาดเล็กได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านสมรรถนะของครู และปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวน่าจะส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นในพื้นที่ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยด้วยเช่นเดียวกัน

สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กในพื้นที่ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และจังหวัดพัทลุง มีจำนวนทั้งสิ้น 821 แห่ง ในจำนวนดังกล่าว มีสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นถึง 665 แห่ง ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ จากการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาในพื้นที่ พบว่าแม้สถานศึกษาจำนวนหนึ่งสามารถจัดการศึกษาได้อย่างเข้มแข็งและมีผลงานเชิงประจักษ์มากมาย แต่โดยภาพรวมยังไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรกถึงร้อยละ 20 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพผู้เรียน พบว่า

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาหลัก ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ผู้เรียนขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งในด้านความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ ทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี (สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 11, 2552 : 28 - 29) สภาพปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญจำเป็นของการใช้ข้อมูลด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษามาใช้ในการอ้างอิงไปสู่การกำหนดนโยบายและการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษากันมากขึ้น แต่เนื่องจากสภาพปัจจุบันยังไม่มีผลการศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย จึงไม่สามารถใช้ข้อมูลอ้างอิงไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่แตกต่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นที่น่าสนใจว่าปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับประสิทธิผลของสถานศึกษาดังกล่าว เพื่อนำไปสู่การสร้างรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นในภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย และนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กที่เหมาะสมสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ให้ส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิผลสูงขึ้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อ

ประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็กในภาคใต้ ผังอำเภอไทย ผลการวิจัยจะได้องค์ความรู้ใหม่ นำไปสู่การปรับประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายและการวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นให้มีคุณภาพและมาตรฐานสูงขึ้น ตามเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษาชาติ และเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นในภาคใต้ ผังอำเภอไทย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นในภาคใต้ ผังอำเภอไทย
3. เพื่อสร้างรูปแบบโครงสร้างเชิงเส้นสำหรับการอธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผล ต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นในภาคใต้ ผังอำเภอไทย

สมมติฐานการวิจัย

1. ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นในภาคใต้ ผังอำเภอไทย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

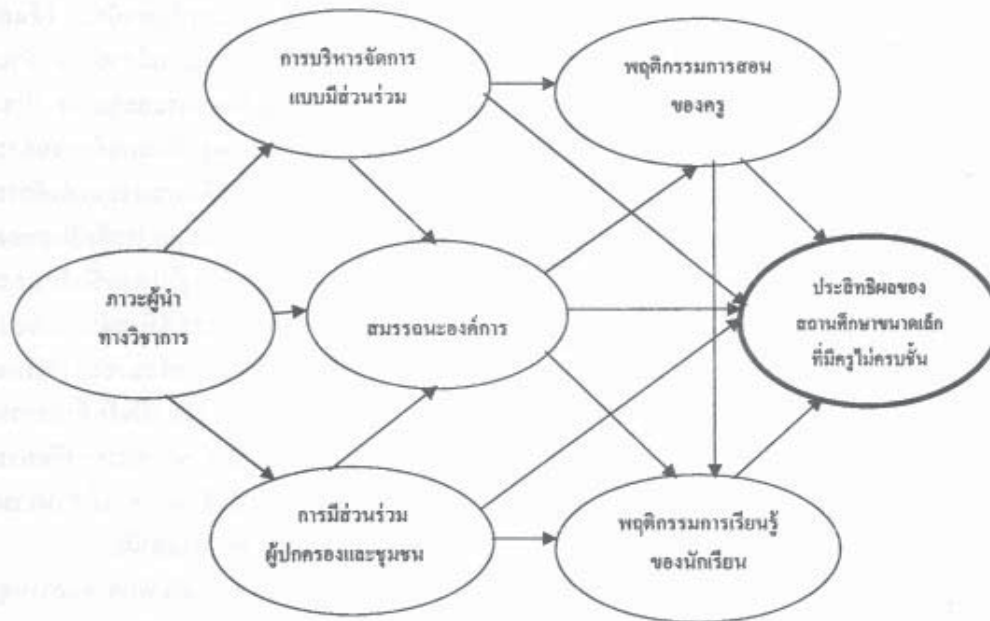
2. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านสมรรถนะขององค์กร ด้านบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชน ด้านพฤติกรรมการสอนของครู และด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นในภาคใต้ ผังอำเภอไทย

3. รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นสำหรับการอธิบายประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นในภาคใต้ ผังอำเภอไทย มีรูปแบบตามกรอบแนวคิดในการวิจัย และมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์กร แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิผลขององค์กร แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก สภาพและบริบทการจัดการศึกษาของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ ผังอำเภอไทย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

2. สร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยร่างแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลและปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index : CVI) ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาทั้งฉบับ (S-CVI) เท่ากับ 0.96 ตรวจสอบข้อความและภาษา (Face Validity) โดยกลุ่มบุคคลที่มีสถานภาพระดับเดียวกันกับผู้ตอบแบบสอบถามและนำไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตามแบบของครอนบาค (Cronbach's Alpha - coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ทั้งฉบับเท่ากับ 0.99

3. ตรวจสอบรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นสำหรับอธิบายประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นในภาคใต้

ฝั่งอ่าวไทย โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นในภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย จำนวน 248 แห่ง จากจำนวนสถานศึกษาทั้งสิ้น 665 แห่ง โดยใช้วิธีการสุ่มหลายขั้นตอน (Multi - Stage Sampling) กำหนดผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละจำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอนรวมทั้งสิ้นจำนวน 744 คน การวิเคราะห์ข้อมูลระดับประสิทธิผล ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (Coefficient of Variation) ค่าคะแนนต่ำสุด (Minimum) ค่าคะแนนสูงสุด (Maximum) ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยกับประสิทธิผลของสถานศึกษา และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้วยกัน ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Coefficient of Correlations) และการวิเคราะห์

ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างรูปแบบสำหรับการอธิบายประสิทธิผลของสถานศึกษา ใช้การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

4. สรุปผลและนำเสนอผลการวิจัย โดยสรุปข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอผลการวิจัย รวมทั้งอภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การปฏิบัติ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

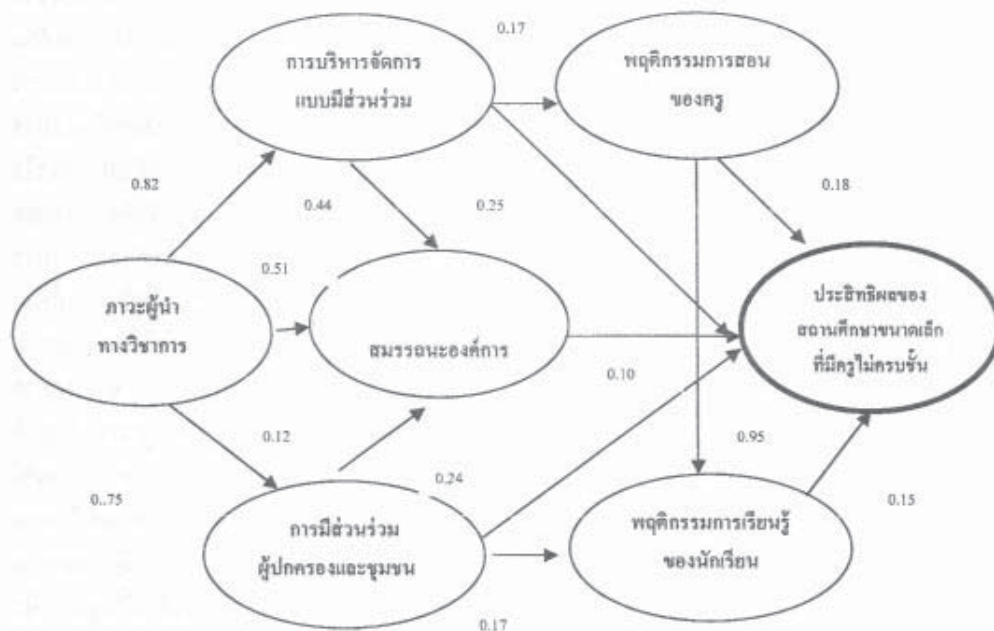
ผลการวิจัย

1. ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นในภาคใต้ ฝั่งอ่าวไทย มีระดับประสิทธิผลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านคุณลักษณะของนักเรียน ด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และด้านความพึงพอใจของครู มีประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีประสิทธิผลอยู่ในระดับน้อย

2. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นในภาคใต้ ฝั่งอ่าวไทย พบว่าปัจจัยที่มีค่าอิทธิพลทางตรง

เชิงบวกเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ด้านพฤติกรรมการสอนของครู ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน และด้านสมรรถนะองค์การตามลำดับ โดยร่วมกันส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นร้อยละ 51 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วนปัจจัยที่มีค่าอิทธิพลทางอ้อมเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ตามลำดับ

3. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นในภาคใต้ ฝั่งอ่าวไทย จากการปรับข้อมูลการวิเคราะห์ครั้งสุดท้าย มีค่าสถิติความสอดคล้องของรูปแบบและค่าอิทธิพล (Beta) ของตัวแปรต้นที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม มีค่าความสอดคล้อง Chi - Square = 1.11 ; df = 1 ; P = 0.12 ; GFI = 0.97 ; AGFI = 0.92 ; RMSEA = 0.03 ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีความกลมกลืนและสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพประกอบ

สรุปและอภิปรายผล

1. ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นในภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย มีประสิทธิผลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มานะ สิ้นธุวงศ์ษานนท์ (2550) สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2551) มิ่งขวัญ กิตติวรรณกร (2551) และสุวิทย์ ศรีกรระโทก (2554) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นเป็นประเด็น ท้าทายที่สำคัญของระบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน เพราะจำนวนสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่อง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ตระหนักในความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจึงได้กำหนดบทบาทของหน่วยงานแต่ละระดับ ทั้งส่วนกลาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา เพื่อเป็นกรอบแนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก ในขณะเดียวกันสถานศึกษา

แต่ละแห่งต่างก็ตระหนักในข้อจำกัดของตนเอง จึงเห็นความจำเป็นที่ต้องอาศัยยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อดำเนินการตามภารกิจของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย จึงน่าจะเป็นเหตุผลสนับสนุนให้สถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นในภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยมีประสิทธิผลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาประสิทธิผลของสถานศึกษาทั้งในด้านคุณลักษณะนักเรียน ด้านบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และความพึงพอใจของครู พบว่ามีประสิทธิผลในระดับมาก ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะสถานศึกษาขนาดเล็ก ที่มีครูไม่ครบชั้นมีจำนวนนักเรียนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราค่าจ้างครู ทำให้ครูสามารถให้การดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดและทั่วถึงทั้งในด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ รวมทั้งสถานศึกษาดังกล่าวตั้งอยู่ในชุมชน ใกล้บ้าน ผู้ปกครองสามารถให้การดูแลช่วยเหลือบุตรหลานของตนอย่างใกล้ชิด จึงส่งผลให้ประสิทธิผล

ด้านคุณลักษณะนักเรียนอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับนิยามของ บรินเรทและโรเดส (Brunrett & Rhodes, 2011 : 27) ที่อธิบายว่า โรงเรียนที่มีประสิทธิผลหมายถึงการบรรลุเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะนักเรียนทุกคน นอกเหนือจากนั้นสถานศึกษาขนาดเล็กได้รับการพัฒนาตามนโยบายสร้างความเข้มแข็งและยกระดับคุณภาพและมาตรฐานให้สูงขึ้น ตามยุทธศาสตร์พัฒนาระบบการวางแผนและการบริหารจัดการ พัฒนาการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพการศึกษา และยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552 : 16-19) และยังได้รับงบประมาณสนับสนุนภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง (แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจ ระยะที่ 2 : 2553-2555) โครงการพัฒนาพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่ศูนย์การเรียนรู้คุณภาพ มีการระดมทรัพยากรและสร้างเครือข่ายเพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ทั้งครู สื่อ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี มีการนิเทศติดตามผลอย่างต่อเนื่อง โดยได้รับความร่วมมือจากชุมชนด้วยดี จากเหตุผลดังกล่าว จึงน่าจะเป็นเหตุผลสนับสนุนให้สถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นมีระดับประสิทธิผลในด้านบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และด้านความพึงพอใจของครูอยู่ในระดับมาก

เป็นที่น่าสังเกตว่าประสิทธิผลของสถานศึกษาในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับน้อย ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มานะ สิ้นรุ่งศ์ยานนท์ (2550) สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2551) และสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติ (O-NET) ที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2553 ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เพียง

ร้อยละ 40.45 เท่านั้น และค่าเฉลี่ยลดลงจากปีการศึกษา 2552 (- 1.76) และยังคงสอดคล้องกับผลการวิจัยเพื่อประเมินความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาที่พบว่าด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านทักษะการคิด อยู่ในระดับไม่น่าพอใจ และต้องปรับปรุง (นงลักษณ์ วิรัชชัยและคณะ 2547 อ้างถึงในสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548 ข : 301-302) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าในการวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติ (O-NET) ปีการศึกษา 2553 และใช้เกณฑ์การประเมินระดับคุณภาพตามแนวทางที่กำหนดในระเบียบการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกำหนดเกณฑ์ระดับขั้นต่ำต้องปรับปรุงร้อยละ 50 ลงมา เป็นเกณฑ์พิจารณาเปรียบเทียบระดับประสิทธิผล จึงน่าจะเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ระดับประสิทธิผลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับน้อย และอาจเป็นเพราะข้อสอบมีจำนวนน้อย ไม่ครอบคลุมตามหลักสูตร และนักเรียนไม่มีทักษะในการทำข้อสอบในลักษณะของการคิดวิเคราะห์ จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลง อีกทั้งสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นขาดความพร้อมทางด้านปัจจัยสนับสนุนหลายด้าน ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา ซึ่งปัจจัยสนับสนุนการจัดการศึกษามีความสัมพันธ์กับคุณภาพนักเรียนโดยตรง (Livingston & Livingston, 2003 : 15-18) ในเมื่อปัจจัยสนับสนุนการจัดการศึกษาขาดแคลนเป็นปัญหาอุปสรรค จึงไม่สามารถจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพสูงกว่าที่เป็นอยู่ได้ สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการศึกษาไทยโดยรวมยังไม่สามารถยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้สูงขึ้นและใกล้เคียงกันได้

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับ ประสิทธิภาพของของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครู ไม่ครบชั้นในภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย มีค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยปัจจัยที่มีค่าอิทธิพลทางตรงเชิงบวก ต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษามากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชน และพฤติกรรมการสอนของครูตาม ลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2551) สุภัทรา วีระวุฒิ (2552) กมลวรรณ รอดจ่าย (2552) สุวิทย์ ศรีกรรโทก (2554) ที่พบว่าปัจจัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และพฤติกรรมการสอนของครู มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ของนักเรียน และยังสอดคล้องกับผล การวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลประสิทธิภาพของ สถานศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ ของถาวร เล็งเอียด (2550) มนต์ทิพย์ ทรงกิติพิศาล (2551) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง พฤติกรรม การสอนของครู มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ทางการ ศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะ ว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นความพยายาม ในการสร้างความร่วมมือของใจในการปฏิบัติงาน ขององค์การให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ที่วางไว้โดยให้ ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมใน กระบวนการดำเนินงานทุกขั้นตอน โดยร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้น ประเด็น สำคัญดังกล่าวจึงน่าจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพขององค์การด้วย ดังที่ อภิญา กังสนารักษ์ (2544) ได้วิจัยรูปแบบการบริหาร แบบมีส่วนร่วมในองค์การที่มีประสิทธิภาพระดับ คณะของสถาบันอุดมศึกษา พบว่ารูปแบบการ

บริหารแบบมีส่วนร่วมมีประสิทธิภาพระดับ คณะ ขณะที่มอสและโรว์ลิส (Moss & Rowles, 1997) ได้วิจัยความสัมพันธ์ระหว่างความพึง พอใจในงานของเจ้าหน้าที่พยาบาลและรูปแบบ การบริหาร ผลการวิจัยพบว่าความพึงพอใจใน งานของเจ้าหน้าที่พยาบาลจะมีมากขึ้นเมื่อมี รูปแบบการบริหารเป็นรูปแบบการบริหารแบบ มีส่วนร่วม ซึ่งในเรื่องเดียวกันนี้ เสริมศักดิ์ วิชาลากรณ์ (2552 : 205) ได้เสนอแนะให้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องพัฒนาโรงเรียนให้ เป็นชุมชนของผู้เรียน (Community of Learners) ภายในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมของโรงเรียน การสร้างโรงเรียนให้สามารถตอบสนองและให้ บริการผู้เรียนทุกคนนั้นไม่สำเร็จได้ด้วยการกระทำ ของหัวหน้าสถานศึกษาตามลำพัง หัวหน้า สถานศึกษาต้องสร้างความร่วมมือกับทุกคน ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตนักเรียนด้วย ในทำนอง เดียวกัน ดูโฟร์ (Dufour 2004, cited in Brundrett & Rhodes, 2011: 32) เสนอแนะว่า สถานศึกษาควรสะท้อนการทำงานร่วมกัน (Collaborative work) ระหว่างผู้ประกอบ วิชาชีพกับโรงเรียน การมุ่งเน้นความเข้มแข็ง และความต่อเนื่องเพื่อการสอนและการเรียนรู้ ด้วยการทำงานร่วมกัน การรวบรวมและการใช้ ผลการประเมินตลอดจนข้อมูลอื่น ๆ เพื่อร่วมกันคิดและแบ่งปันการแสวงหาวิธีการปฏิบัติงาน อย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้อง กับข้อเสนอแนะผลการวิจัยของลิเบอร์แมน (Lieberman, 2009) ที่เสนอแนะว่าการมีส่วนร่วมของครูสามารถสร้างเกณฑ์ปกติ (Norm) ในการสร้างนวัตกรรมและวิธีการที่ตอบสนอง ความต้องการผู้เรียนได้ดี งานวิจัยนี้แสดงว่า ประสิทธิภาพของชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นผลมา จากคณะครูมีค่านิยม วิสัยทัศน์ร่วมกัน มีใจเปิด

กว้าง เชื่อถือและสนับสนุนซึ่งกันและกัน การมีสิทธิออกเสียงของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) จะช่วยเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน

3. รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นในภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย มีความกลมกลืนและสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกได้แก่ปัจจัยด้านสมรรถนะองค์การด้านการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ด้านพฤติกรรมการสอนของครู และด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ในขณะที่ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการมีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวก แต่เมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลโดยรวม พบว่าปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการมีค่าอิทธิพลสูงสุด และปัจจัยด้านสมรรถนะองค์การมีค่าอิทธิพลต่ำสุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอุดม แก้วสระโร (2548) สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2551) สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2551) และมิ่งขวัญ กิตติวรรณกร (2553) ที่พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมเชิงบวกต่อคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ความพึงพอใจในการทำงานของครู ซึ่งเป็นตัวแปรตาม เช่นเดียวกับการวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนรู้ในระบบ ผู้บริหารโรงเรียนซึ่งเป็นผู้นำองค์การจึงจำเป็นต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ ตามแนวคิดที่ว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบในกิจการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ คือ การเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาพฤติกรรมของเด็กให้มีประสิทธิภาพตามที่สังคมต้องการ การให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในโรงเรียนใดต่ำอาจมา

จากปัจจัยหลายประการแต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือผู้บริหารโรงเรียนซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา ดังนั้นการเป็นผู้นำทางวิชาการจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ควรให้ความสนใจและนำไปใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นอีกประเด็นหนึ่งด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยต่างประเทศของมาร์เลย์ (Marley, 2003) ที่ศึกษาภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ พบว่าการใช้แรงบันดาลใจให้ทุกคนมีวิสัยทัศน์ร่วมกันเป็นพื้นฐานของความสำเร็จ ข้อมูลบ่งชี้ชัดว่าการใช้อำนาจหรือการทำให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม ได้และการมอบอำนาจที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นมีอิทธิพลต่อความสำเร็จขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของยุกส์ (Yukl, 2002) ที่ให้ทัศนะเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรด้านภาวะผู้นำว่าคุณลักษณะและทักษะของผู้นำจะมีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ของการดำเนินงาน (Performance Outcomes) อย่างไรก็ตามเนื่องจากโรงเรียนโดยทั่วไปมีบริบทที่แตกต่างกัน ทั้งด้านขนาด สถานที่ตั้ง ปัจจัยความพร้อมในด้านต่าง ๆ เป็นต้น พอร์ติน (Portin, 2001) จึงพยายามสรุปบทบาทที่เหมือนกันของอาจารย์ใหญ่แม้จะต้องบริหารโรงเรียนที่บริบทต่างกันก็ตามการแสดงผลพฤติกรรมเกี่ยวกับบทบาทการเป็นผู้นำย่อมจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายและประสิทธิผลของโรงเรียน ซึ่งจากการศึกษาวิเคราะห์ตัวแบบและกรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการไว้ 4 องค์ประกอบ คือการนิยามและการสื่อสารเป้าหมายร่วมกัน การกำกับติดตามและการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน การส่งเสริมพัฒนาวิชาชีพ และการเป็นผู้นำ การเปลี่ยนแปลง โดยคาดหวัง

ว่าการตั้งเป้าหมายที่ท้าทายช่วยจูงใจบุคลากรให้เพิ่มผลสัมฤทธิ์ ในเป้าหมายต่าง ๆ และการให้ข้อมูลย้อนกลับมีความสำคัญต่อพลังในการจูงใจ ยิ่งไปกว่านั้นบุคลากรอาจต้องการทรัพยากรหรือโอกาสต่าง ๆ ในการพัฒนาวิชาชีพ เพื่อช่วยในการพัฒนางาน อันจะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนควรทำงานร่วมกับคณะครูในการให้นิยามและเป้าหมายร่วมกัน โดยมีการกำกับติดตามและให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนเพราะมีความสัมพันธ์กับเป้าหมายร่วมที่กำหนดไว้ และเป็นความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดหาทรัพยากรและโอกาสต่าง ๆ ในการพัฒนาวิชาชีพที่จะช่วยให้ครูบรรลุเป้าหมาย (Alig-Mielcarek, 2003) ทั้งนี้ครูผู้สอนในโรงเรียนจะต้องได้รับการพัฒนาโดยเน้น ให้ตระหนักถึงความสำคัญของหลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ เช่น จัดให้มีการเยี่ยมชั้นเรียน นิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตร เน้นงานวิชาการ พัฒนาศักยภาพครู และการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครูอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรได้รับการพัฒนาให้มีจิตลักษณะพฤติกรรมและกระบวนการต่างๆ ตามองค์ประกอบของปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในเชิงนโยบายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ควรนำข้อมูลปัจจัยด้านการบริหารจัดการแบบมี

ส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน พฤติกรรมการสอนของครู และพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ไปใช้ในการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ มาตรการ แนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นให้มีประสิทธิผลสูงขึ้น โดยเน้นการสนับสนุนและพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลดังกล่าวให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น สำหรับปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ มีอิทธิพลโดยรวมต่อประสิทธิผลของสถานศึกษามากที่สุด หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาปัจจัยดังกล่าวให้มากขึ้น รวมทั้งกำหนดนโยบายและมาตรการในการพิจารณาผู้ที่มีคุณลักษณะเหมาะสมมาเป็นครูหรือผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น

1.2 ในเชิงปฏิบัติ สถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ที่เกี่ยวข้อง ควรนำประเด็นข้อค้นพบที่เป็นจุดควรพัฒนา ได้แก่ ปัจจัยด้านสมรรถนะองค์กร และประสิทธิผลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มากำหนดเป็นจุดเน้นพัฒนา เนื่องจากมีระดับการส่งผลและมีประสิทธิผลอยู่ในระดับน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นอื่น ๆ โดยการศึกษาระบบเปรียบเทียบกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อพิจารณาความสอดคล้องของผลการประเมิน และใช้เป็นข้อมูลในการร่วมวางแผนพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยซ้ำหรือปรับเปลี่ยนพื้นที่ในการวิจัย เพื่อยืนยันหรือเปรียบเทียบ

ผลการวิจัย เช่น วิจัยซ้ำกับกลุ่มจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้ ขยายขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างครอบคลุมพื้นที่ภาคใต้ กลุ่มจังหวัดอื่น ภาคอื่น ๆ ทั้งในเขตเมือง ชนบท พื้นที่ชายขอบ หรือขนาดของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจได้ข้อค้นพบใหม่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลและประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นว่ามีประเด็นใดบ้างที่เหมือนกันและต่างกันเพื่อยืนยันผลการวิจัยในการนำไปใช้กำหนดทิศทางการพัฒนาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยและประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเพิ่มเติมหรือแตกต่างจากครั้งนี้ เช่น ปัจจัยด้านเครือข่ายสถานศึกษาขนาดเล็ก ศูนย์การเรียนรู้คุณภาพ ประสิทธิภาพด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ หรือพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลสถานศึกษาที่เป็น

จุดด้อย เช่น สมรรถนะองค์การ ภาวะผู้นำทางวิชาการ พฤติกรรมการสอนของครู ซึ่งมีความสำคัญในเชิงทฤษฎีแต่ข้อค้นพบมีความสำคัญน้อย ควรนำปัจจัยดังกล่าวมาสร้างเป็นตัวแบบแล้วทำการวิเคราะห์โครงสร้างน้ำหนักองค์ประกอบที่ถูกต้องเพื่อนำผลไปปรับใช้ให้เป็นโรงเรียนที่มีประสิทธิผลต่อไป

2.3 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษาที่มีครูไม่ครบชั้น เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้สนใจเฉพาะตัวแปรที่เป็นการรับรู้ของบุคลากรในด้านประสิทธิผลของสถานศึกษาเท่านั้น หากมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจะมีประโยชน์ในการอธิบายประสิทธิผล และอิทธิพลของตัวแปรที่เป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติยิ่งขึ้น โดยนำผลการวิจัยเป็น แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นหรือ การพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลทางตรงทางอ้อม และโดยรวมที่มีอิทธิพลสูงสุดเป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ รอดจ่าย (2552). "การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพสถานศึกษาขนาดเล็ก. วารสาร
วิทยากร". 110 (1) : 66.
- ถาวร เล็งเอียด (2550). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัด ชัยแดน
ภาคใต้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ การศึกษาคณะ
บัณฑิต (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มานะ สันธูฆานนท์ (2550). ปัจจัยส่งเสริมการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์คณะศึกษาศาสตร์บัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). นครราชสีมา :
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- มิ่งขวัญ กิตติวรรณกร (2551). "ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร
โรงเรียนและพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูที่มีผลต่อคุณลักษณะด้านการเรียนรู้ของ
นักเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสารวิทยากร". 109 (9) : 69.
- มนทิพย์ ทรงกิตติพิศาล (2551). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับ
มัธยมศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์
(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เสริมศักดิ์ วิชาลากรณ์ (2552). "ชุมชนแห่งการเรียนรู้" สารานุกรมวิชาชีพครูเฉลิมพระเกียรติพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา. กรุงเทพฯ :
สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- สุภัทรา วีระวุฒิ (2548). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์คณะศึกษาศาสตร์
(การบริหารการศึกษา). นครราชสีมา : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
- สุวิทย์ ศรีภกรโทก (2554). ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของภาวะผู้นำกลยุทธ์ของผู้บริหารสถาน
ศึกษาที่มีผลต่อผลลัพธ์ทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตร์คณะศึกษาศาสตร์บัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). นครราชสีมา : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- สุวัฒน์ วิวัฒน์านนท์ (2548). ปัจจัยเชิงพระระดับที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา
ของรัฐในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์คณะศึกษาศาสตร์บัณฑิต. (การบริหารการศึกษา).
นครราชสีมา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552). คู่มือการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง
2555 (แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจ ระยะที่ 2 : 2553-2555) กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552). สรุปผลการดำเนินงาน 9 ปี ของการปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ.
2542 - 2551). กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี ที ซีคอมมิวนิเคชั่น.

- สำนักยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 11. (2552). แผนพัฒนาการศึกษากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (พ.ศ. 2553-2556) สงขลา : กลุ่มยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษา.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2551). ปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน : การพัฒนาและการตรวจสอบความตรงของตัวแบบ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อภิญา กังสนารักษ์ (2544). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิผล ระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (อุดมศึกษาศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุดม แก้วสระโร. (2548). ภาวะผู้นำของผู้สถานศึกษาและการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 ม.ค. - มิ.ย. 2552.
- Alig - Mielcarek,M.J. (2003). A Model of School Success : Intructional Leadership, Academic Press, and Student Achievement. Dissertation Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor of Philosophy in the Graduate School of the Ohio State University. Retrieved July 21,2006, from http://www.ohiolink.edu/etd/send_f.cgiace_num=osu1054144000.
- Brundrett, Mark and Rhodes, Christopher (2011). Leadership for Quality and Accountability In Education. London : Routledge
- Haydren ,Mary and Thomson,Jeft. (2007) International Schools Internation Education. London : Kogan Page Limited.
- Hoy , W.K. & Miskel,C. G. (2008). Educational administration: Theory, research, and practice. 8th edition. New York: McGraw-Hill.
- Lieberman,J. (2009). Reinventing teacher professional norms and identities : the role of Lesson study and learning communities. Professiond Development in Education, 35 (1) : 151 - 167.
- Livingston, Donald R.and Livingston,Sharon. (2003). Unbridling the Rhetoric about Student Achievement and Teacher Quality in Georgin. [on-line], www : <http://ericfac.Piccard.Csc.Com>,Accessed,March 31, 2005.
- Marley,L.W. (2003) Efective Ledership Behaviors of Two Selected High School Principals with Succesful Professional-technical Program : A Case Study. Dissertation Abstract International. 43-2583-A.
- Moss,R. and Rowels,C.J. (1997). "Staff Nurse job Satisfaction and Management style, W Nursing Management 28,1 (1997) : 32-34.

- Owens, Robert G. (2004). Organizational Behavior in Education. 8th ed. Boston : Pearson/Allen and Bacon.
- Portin, B.S. (2001). Explorations in Principal Leadership Across an Array of School Types. Paper Presented at the Annual Meeting of the University Council for Educational Administration. (November), Cincinnati, Ohio.
- Sergiovanni, Thomas J. and others. (2009). The Principalship. 6thed. Boston : Pearson.
- Yukl, G.A. (2002). Leadership in Organizations. 5thed. Upper Saddle River, NJ : Prentice Hall.